

Sygnatura akt XII C 675/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 1 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: del. SSR Jan Sterczała

Protokolant: st. sekr. sąd. Kinga Cieślik

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2014 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa G. P.

przeciwko Gospodarstwo (...) Sp. z o.o. w G., J. D., B. D.

o zapłatę

1. nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 22 sierpnia 2013 r. w sprawie XII Nc 238/13 utrzymuje w mocy w całości;
2. zasądza solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 6 347,52 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zabezpieczającego.

/-/ Jan Sterczała

UZASADNIENIE

Pozwem w postępowaniu nakazowym, skierowanym przeciwko pozwany : Gospodarstwu (...) spółka z o.o. w G., J. D., B. D., powódka G. P. wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie kwoty 192 152 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 czerwca 2013 r.

W uzasadnieniu stwierdzono między innymi, iż powódka jest w posiadaniu weksla własnego wystawionego przez pozwaną spółkę w dniu 23 maja 2013 r., płatnego dnia 31 maja 2013 r. Weksel został wystawiony przez pozwaną spółkę z o.o. (...) on również poręczony przez pozostałych pozwanych. Powódka nabyła prawa z weksla na podstawie indosu (pierwotnym wierzycielem wekslowym była spółka z o.o. (...) w likwidacji).

Pozwani nie wykupili weksla mimo wezwań.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 22 sierpnia 2013 r. Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo w całości i zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 2 402 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych i kwotę 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany J. D. wniósł zarzuty od nakazu zapłaty z dnia 12.09.2013 r. (k 38). W zarzutach wniósł o uchylenie nakazu i oddalenie powództwa oraz o wstrzymanie wykonania nakazu. W uzasadnieniu stwierdził między innymi, że przyznaje, że poręczył przedmiotowy weksel in blanco. Podał jednak, iż weksel w istocie stanowił zabezpieczenie roszczeń z tytułu zawartej między spółką Gospodarstwo (...), a spółką (...) umowy sprzedaży. Na mocy tej umowy pozwana spółka miała nabyć trzy koparki. Umówiono się, że w przypadku przekroczenia terminu płatności, sprzedający będzie miał prawo odstąpić od umowy i zażądać dodatkowo zapłaty kary umownej w kwocie 197 152 zł. W celu zabezpieczenia roszczenia o zapłatę kary, pozwana spółka wypełniła i wręczyła weksel sprzedającemu. Następnie – w dniu 7 stycznia 2012 r. sprzedający – spółka (...) złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy, z żądaniem zwrotu koparek. Pozwana

spółka odmówiła zwrotu koparek i zapłaty. W ocenie pozwanego, nie było dopuszczalne zastrzeżenie kary umownej za nienależyte spełnienie świadczenia pieniężnego. W tej sytuacji, zdaniem pozwanego „nie istnieje podstawa żądania zapłaty” przez „sprzedającego”.

Pozwani (...) spółka z o.o. wnieśli zarzuty w dniu 16.09.2013 r. (data wpływu)- k. 54,71. Ich treść oraz uzasadnienie były identyczne z zarzutami wniesionymi przez pozwanego J. D.. Również i ci pozwani wnieśli o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty.

Postanowieniami z dnia : 5 listopada 2013 r. (k. 112) oraz 3 grudnia 2013 r. (k. 118), sąd oddalił wnioski o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty.

Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2014 r. (k. 129) sąd oddalił wniosek pozwanych o udzielenie im zabezpieczenia.

W piśmie procesowym z dnia 7 kwietnia 2014 r. (k. 137), powódka wniosła o utrzymanie nakazu zapłaty w mocy. W uzasadnieniu stwierdzono między innymi, iż zgodnie z art. 17 Prawa wekslowego, osoby, przeciw którym dochodzi się praw z weksłu, nie mogą wobec posiadacza weksłu zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba, że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika. Zatem według powódki, zważywszy na fakt, iż powódka nabyła weksel w drodze indosu, pozwani nie mogą skutecznie powołać się na nieskuteczne zastrzeżenie kary umownej. Z ostrożności procesowej powódka podała również, iż kara umowna nie została w istocie zastrzeżona na wypadek niewykonania świadczenia pieniężnego (jak twierdzą pozwani), lecz na wypadek odstąpienia od umowy, a dopuszczalność takiego rodzaju zastrzeżeń została jednoznacznie zaaprobowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Pozwani złożyli następnie pismo procesowe z dnia 12.06.2014 r. (k. 154), które zostało zwrócone przez Przewodniczącego zarządzeniem z dnia 26 czerwca 2014 r. (k. 158).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 2 listopada 2010 r. (...) spółka z o.o. w P. zawarła z pozwaną spółką z o.o. Gospodarstwo (...) umowę sprzedaży trzech koparek – koparki kołowej Doosan DX 190W, koparki gaśnicowej Doosan DX 255 LC SLR, koparki gaśnicowej KUBOTA KX 121-3 alfa (k. 42-44). W umowie ustalono również cenę sprzedaży na kwotę netto 184 770 EURO. W §§ 3 i 4 umowy strony ustaliły również sposób płatności i – co istotne – terminy zapłaty (19.11.2010 r. i 20.12.2010 r.) oraz sposób i termin dostawy.

W treści § 9 ust. 2 umowy zawarto zastrzeżenie, że w przypadku przekroczenia terminu zapłaty, ustalonego w § 3 umowy o ponad 14 dni sprzedawcy przysługuje prawo do odstąpienia od umowy i żądania zapłaty kary umownej w kwocie 197 152 zł. W § 9 ust. 5 umowy ustalono z kolei, iż w celu zabezpieczenia roszczenia o zapłatę kary umownej, zostanie wystawiony na rzecz sprzedawcy weksel in blanco, zgodnie z deklaracją wekslową, stanowiącą załącznik do umowy.

W treści deklaracji uzgodniono z kolei między innymi, że „przedmiotem deklaracji jest sposób, w jaki Remitent wypełni weksel własny in blanco wystawiony na zabezpieczenie sumy wierzytelności określonej w § 9 ust. 2 umowy”. Ustalono, że remitent ma prawo wpisać sumę wekslową w wysokości 192 152 zł, opatrzyć weksel datą płatności według swego uznania.

Wystawcą weksla była pozwana spółka z o.o., pozostali pozwani poręczyli zaś weksel, podpisując go pod zwrotami : „Poręczam”.

Pismem z dnia 4 stycznia 2012 r. sprzedająca spółka (...), odstąpiła od umowy z dnia 2 listopada 2010 r. w części dotyczącej sprzedaży koparki DX 255 LC SLR i koparki KUBOTA KX 121-3 alfa, wzywając do zwrotu koparki KUBOTA KX 121 -3 alfa oraz do zapłaty kary umownej w kwocie 197 152 zł (k. 46). W odpowiedzi – pismem z dnia 30 stycznia 2012 r. (k. 47), pozwana spółka oświadczyła, iż koparka KUBOTA została dostarczona, po uprzedniej zapłacie przez pozwaną, a więc brak jest podstaw do odstąpienia od umowy w tej części. Co się zaś tyczy koparki DX 255 LC SLR,

to przyznano w piśmie, iż „gospodarstwo nie spełniło zobowiązania”, a sprzedawca „nie zrealizował dostawy”. Jednak zdaniem pozwanej, postanowienie § 9 ust. 2 umowy było nieważne, co uzasadniało odmowę zapłaty.

Pismem z dnia 24 maja 2013 r., po wypełnieniu weksla in blanco na kwotę 192 152 zł i opatrzeniu terminem płatności 31 maja 2013 r., sprzedawca (już pod nazwą (...) spółka z o.o.”), wezwał pozwaną spółkę do wykupienia weksla (k. 48). W odpowiedzi, pismem z dnia 3.06.2013 r. (k. 49), „pozwaną” odmówili wykupu weksla, wobec braku wymagalnego zobowiązania wobec wzywającego do zapłaty.

W dniu 13 czerwca 2013 r. prawa z weksla zostały – w drodze indosu (użyto zwrotu : „ustępuję na zlecenie..”) – przeniesione na powódkę G. P..

Powyższy stan faktyczny był niesporny, wynikał on nadto z następujących dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy :

- weksla w oryginale (jego kopia – k. 3)
- wezwań do wykupu weksla z dowodami nadania (k. 6,7,8,9,10)
- odpisu z KRS pozwanej spółki (k. 11-17), odpisu z (...) spółki z o.o. M. (k. 18-24, 25-30)
- umowy sprzedaży z dnia 2.11.2010 r. z deklaracją wekslową (k. 42-45)
- pisma z dnia 4.01.2012 r. (k. 46)
- pisma pozwanej z dnia 30.01.2012 r. (k. 47)
- wezwania do wykupu weksla (k. 48)
- pisma z dnia 03.06.2013 r. (k. 49,51).

Jak już była mowa powyżej, stan faktyczny sprawy nie był przedmiotem sporu. Istota procesu sprowadzała się do kwestii prawnych, a w szczególności do oceny skuteczności zobowiązania wekslowego oraz zakresu przeniesionych na powódkę praw z weksla. Żaden z powołanych wyżej dokumentów nie wzbudził wątpliwości co do prawdziwości lub autentyczności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Powództwo okazało się zasadne.

Nie powinno budzić wątpliwości, iż złożony przez powódkę weksel odpowiada wymogom przepisów Prawo wekslowe. Został on prawidłowo wypełniony. Nie budziła zatem najmniejszych wątpliwości jego strona formalna. Wystawcą weksla była pozwana spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Zarząd spółki, w składzie, gwarantującym poprawną reprezentację spółki, weksel podpisał. Pieczętka firmowa dodatkowo wskazuje, iż podpisanie weksla nastąpiło w imieniu spółki.

Nie budziła też wątpliwości treść poręczeń wekslowych. Udzielili ich pozwaną – osoby fizyczne, co zostało stwierdzone ich własnoręcznymi podpisami.

Treść zarzutów wniesionych przez pozwanych wskazuje, iż jedynym podniesionym przez pozwanych argumentem mającym przemawiać za oddaleniem powództwa była występująca – zdaniem pozwanych – nieważność postanowienia umownego dotyczącego kary umownej. Kwestionowane zastrzeżenie było zdaniem pozwanych nieskuteczne, co winno przemawiać za oddaleniem powództwa.

Strona powodowa z kolei stanowczo twierdziła, iż ów argument - w kształcie przedstawionym w zarzutach - w ogóle nie powinien być rozpoznawany w niniejszym procesie.

W ocenie sądu, rację w spornym zakresie miała strona pozwana.

Zarzut co do ewentualnej nieważności spornego postanowienia umownego jest bowiem zarzutem o charakterze materialnoprawnym i do tego dotyczącym stosunku między wystawcą weksla (Gospodarstwem (...) spółka z o.o.), a pierwotnym wierzycielem wekslowym (spółką (...), która później zmieniła nazwę na (...)). Co kluczowe – powódka nabyła prawa z weksla w drodze indosu (o czym jednoznacznie świadczy zwrot indosu „ustępuję NA ZLECENIE G. P.”). W konsekwencji – zasadnie podniosła strona powodowa, że w niniejszym procesie, zgodnie z treścią art. 17 Prawa wekslowego, nie można było skutecznie podnosić zarzutów dotyczących stosunku prawnego łączącego pierwotnego posiadacza weksla z dłużnikami wekslowymi. Pozwani nie naprowadzili (nie mówiąc o udowodnieniu), by powódka, nabywając prawa z weksla „świadomie działała na szkodę dłużnika”, a na nich spoczywał ewentualny obowiązek dowodowy w tym zakresie (art. 6 kc). W konsekwencji zarzut nieważności zapisu § 9 ust. 2 umowy z dnia 2.11.2010 r. nie mógł być zarzutem skutecznym.

Na marginesie tylko dodać należy, co słusznie zauważyła strona powodowa piśmie procesowym (k. 140-143), iż gdyby nawet - teoretyzując – rozważyć dopuszczalność zarzutu pozwanych, to stwierdzić należałoby, iż kara umowna była zastrzeżona skutecznie. Kara umowna nie była w istocie zastrzeżona na wypadek nienależytego spełnienia świadczenia pieniężnego przez pozwaną spółkę, lecz umówiono ją na wypadek odstąpienia sprzedającego od umowy (art. 494 kc w zw. z art. 484 kc). W takim przypadku należałoby uznać skuteczność uzgodnionego postanowienia dotyczącego kary umownej (ar. 353¹ kc), zwłaszcza, iż zostało ono zawarte w umowie zawartej między profesjonalnymi uczestnikami obrotu gospodarczego.

Natomiast brak było jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż wręczony sprzedającemu weksel był tzw. wekslem imiennym, a w konsekwencji, by przeniesienie praw z niego mogło nastąpić wyłącznie ze skutkiem przelewu wiarygodności (jak naprowadzała to strona pozwana w zwróconym piśmie procesowym oraz podczas rozprawy w dniu 26 czerwca 2014 r.). Użycie w treści weksla zwrotu „na zlecenie” wskazuje, iż przedmiotowy weksel nie był wekslem imiennym (wówczas w jego treści byłby zwrot np. „zapłacę (...) za ten weksel (...) spółka z o.o., lecz NIE NA JEJ ZLECENIE”). Wtedy w istocie – przeniesienie praw z weksla mogłoby nastąpić tylko w drodze przelewu, a dłużnikom wekslowym przysługiwałoby prawo do powoływania zarzutów również ze stosunku podstawowego, łączącego ich z pierwotnym remitentem (art. 513 kc). Wnioskowanie zaś strony pozwanej, iż „mamy do czynienia z wekslem imiennym:; gdyż „zapłata kwoty z weksla miała nastąpić na rachunek bankowy remitenta” jest absolutnie nieuprawnione – o charakterze weksla i dopuszczalności przenoszenia z niego praw przez indos decyduje jego treść, a w szczególności, to, czy użyto w wekslu zwrotu „na zlecenie”. I w tej kwestii należy przypomnieć, iż pozwana spółka oraz poręczyciele wekslowi mogli zadbać o to, by w treści weksla został np. użyty zwrot „nie na zlecenie” lub podobny, co umożliwiłoby w konsekwencji łatwiejszą obronę przed wekslem puszczonego w obieg. Są to jednak rozważania teoretyczne, gdyż, akurat w rozpoznawanym przypadku, zapis o karze umownej w umowie sprzedaży, w przypadku odstąpienia od umowy, był skuteczny. Nawet więc ustalenie, iż powódka nabyła prawa z weksla wyłącznie ze skutkami „zwykłego” przelewu, nie miałoby znaczenia dla końcowego rozstrzygnięcia. Przypomnieć trzeba, iż zgodnie z art. 11 Prawa wekslowego : „każdy weksel można przenieść przez indos, chociażby nie był wystawiony wyraźnie na zlecenie; jeżeli wystawca umieścił w wekslu wyrazy "nie na zlecenie" lub inne zastrzeżenie równoznaczne, można przenieść weksel tylko w formie i ze skutkami zwykłego przelewu; weksel można indosować również na trasata bez względu, czy przyjął on weksel, czy nie, a także na wystawcę lub na każdą inną osobę, wekslowo zobowiązaną. Osoby te mogą weksel dalej indosować”. Tak więc ciężar ewentualnego wykazania zakazu indosowania konkretnego weksla spoczywa na dłużniku wekslowym. Decydująca w tym zakresie jest treść weksla, a nie sposób płatności.

Podsumowując, argumentacja strony pozwanej, podważająca skuteczność zobowiązania wekslowego okazała się nieskuteczna. Z tego też względu, zasądzenie na rzecz powódki, jako wierzycielki wekslowej (na mocy indosu), kwoty 192 152 zł w nakazie zapłaty z dnia 22 sierpnia 2013 r. było prawidłowe, stąd na podstawie art. 496 kpc Sąd utrzymał

w mocy nakaz zapłaty w całości. Roszczenie względem pozwanej spółki ma bezpośrednią podstawę prawną w treści art. 1, 9 w zw. z art. 101, 11 i 14 Prawa wekslowego, w odniesieniu zaś do pozostałych pozwanych dodatkowo w treści art. 30 i 32 tej ustawy – zakres odpowiedzialności poręczyciela wekslowego jest bowiem tożsamy z zakresem odpowiedzialności wystawcy weksła (pозwanej spółki). Zarzuty zaś strony pozwanej okazały się bezzasadne na mocy art. 17 Prawa wekslowego.

Nie znaleziono też podstaw do modyfikacji zawartego w nakazie rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Jest ono zgodne z art. 98 § 1 kpc. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego określono na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U.2013.490). O kosztach związanych z wniesieniem zarzutów nie orzekano, gdyż zarzuty opłaciła strona przegrywająca proces, dlatego też nie było potrzeby, by deklaratoryjnie obciążać pozwanych tymi kosztami w poniesionym zakresie.

Zgodnie z art. 745 kpc i art. 770 kpc zasądzono natomiast od pozwanych na rzecz powódki zwrot kosztów postępowania zabezpieczającego. Ich wysokość została wykazana przez powódkę prawomocnym postanowieniem komornika (k. 145-146), nie zostały one w żadnej mierze zakwestionowane przez pozwanych.

del. SSR Jan Sterczała